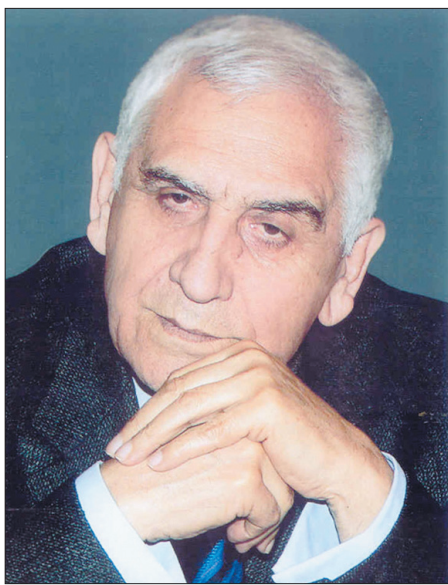

Azərbaycan

Nəriman HƏSƏNZADƏ,
xalq şairi

Sən əbədi bir ocaqsan, Azərbaycan!
Yaşadıqca yanacaqsan, Azərbaycan!
Beşiyin bir ana qoynu,
Doğma, isti bir qucaqsan, Azərbaycan!
Ruhum mənim, laylam mənim, Azərbaycan!
Bu dünyada dünyam mənim, Azərbaycan!

Bu dağ mənim, o dağ mənim vətənimdi,
Tüstülənən ocaq mənim vətənimdi.
Sərhəd-sərhəd bölübdülər,
Bölünməyən torpaq mənim vətənimdi.
Sən mənimsən, mən də sənin, Azərbaycan!
Övladiyiq bir vətənin, Azərbaycan!

Zaman! Səs ver, bu günlərin harayına,
Xan Arazın, Ana Kürün harayına.
Biz çatmasaq, kim çatacaq
Qaçqınların, köçkünlərin harayına?!
Sən arxasan, sən dayaqsan, Azərbaycan!
“Qalx”! - deyəndə, qalxacaqsan, Azərbaycan!

Gəmilərin göy Xəzərdə üzər keçər,
Şahinlərin səmalarda süzər keçər.
Körpülərin, binaların
paytaxtını yollar boyu bəzər keçər.
Keçmək olmaz amma səndən, Azərbaycan!
İşıq alır dünya səndən, Azərbaycan!

Bir nəğməsən, oxuyuram bu torpaqda,
“Can!” - dedikcə can duyuram bu torpaqda -
Ey ilhamlı səhərlərim,
Sən ki varsan, mən də varam bu torpaqda.
Yellənəcək bayrağımız, Azərbaycan!..
Müqəddəsdə torpağımız, Azərbaycan!..

Bilmədim

Müəllimim Mir Cəlalın 60 illiyinə

Deyirlər, kamala yetdikcə insan
şirin acı olur, acılar şirin.
Niyə könlün gözü doyur dünyadan,
niyə gözün könlü ac qalır görən?

Günə bir ümid var, aya, ilə bir...
bəlkə buna görə əzizdir həyat.
Əvvəl, arzularla qızınan qəlbi
sonra xatirələr üşüdür, heyhat.

Dərk edə bilmədim hələ bir şeyi,
bilmədim dünyanın bu sirri nədir -

bədən bərk olanda qan olur beyin,
Beyin bərkidikcə bədən köyrəlir...

Yox, həyat çoxuna gəlməsin asan,
böyüdüən sadələr cərgəsində sən.
Oturub tərini soyutmamısan,
təriflər,
təltiflər kölgəsində sən.

Sənin öz səsini eşitdi aləm,
“Manifest” söyləyən gəncin səsindən.
Dünyaya mən bir də baxmaq istərəm
sənin gözleliyini pəncərəsindən.

1968

Mənə yetim deməyin

Dost bağında seyr edərkən,
Tanış bir səs eşitdim mən:
“Anasızdı, o yetimdi!”
Mən bilmədim o kəs kimdi,
Bərk tutuldum bu sözündən.
Evə döndüm lap ürəksiz,
Mənə yetim deməyin siz!

Bu sevincim gec oldu, gec!
Mən demirəm üstündən keç.
Ata üzü görmədim mən,
Bir yaşında yetim ikən
Anam yetim demədi heç.
Məgər bunu bilmirsiniz?
Mənə yetim deməyin siz!

Bu tək eyvan, bu daş otaq
Sevinərdi üç il qabaq.
İndi hər şey solub gedib.
Mənə olan olub gedib...
Nə desəniz, deyin, ancaq
Qapıda da tək görəniz,
Mənə yetim deməyin siz!

Yenə çöllər əlvan geyir,
Mən yazdığım beş-on şeir
Yavaş-yavaş dil açdıqca,
Oymaq-oymaq dolaşdıqca
Vətən mənə oğul deyir.
Qoy dil açsın hər nəğməmiz,
Mənə yetim deməyin siz!

Poylu stansiyası, 1957

Qədim dünya
xalqlarının biri də biz

Bir dissertant yana-yana,
sitatları səpələdi
Azərbaycan torpağına.
“Namizədlik” adı üçün,
adı batmış
adımızı dandı o gün.
Böhtan atdı
Hecərimin şöhrətinə,
qadınların
qəhrəmanlıq adətinə,
“Vətənimdir”, -
deyən qoca Füzuliyə
o sus! - dedi.
“Beynəlmiləl” şeirimizə
duzsuz dedi.
Nüşabəni, Natəvanı
tamam dandı.
Sındı qəlbim, oxalandı.
O güldü də bir fənd ilə, -
nənələrin laylasına
rişxənd ilə.
Kənd qızının həyasını,
öz ağbirçək anasını,
bizim ellər dünyasını
qoydu lağa.
Özü boyda ləkə oldu
bu torpağa.

Bütün bir xalq qalıq oldu,
Azərbaycan torpağına
mənsub olmaq qalıq oldu.
Bağışlasın
məni Şura üzvləri,
yaşadığı bir torpağın
yoxluğunu “sübut edir”
bəziləri.
Ola bilməz qalıq olsun
yaşaması el-obanın,
ya vətəni
neçə-neçə qəhrəmanın.
Kitablara, yazılara
baxmalıyıq.
Biz millətlər qabağına,
filosoflar qabağına
çıxmalıyıq.
Biz bir para sitatları
pozmalıyıq.
Təzəsini yazmalıyıq,
əsasını yazmalıyıq.
Bu diyarda qərar tutub
bizim qədim tariximiz,
bizim yeni taleyimiz.
Qədim dünya xalqlarının
biri də biz!

1969

Hüseyn Cavid

*Hüseyn Cavidin cənazəsi İrkutsk
vilayətindən vətənə gətirilmişdir.
Qəzetlərdən*

Nə yaxşı, qalmadı gözü yollarda,
gördü atasını qızı Cavidin.
Tabut ortadaydı,
şekli - divarda,
bayrama dönmüşdü yası Cavidin.

Xalılar üstündə güllər-çiçəklər,
güllərin mənası başqaydı artıq.
Tabutu uzaqdan gətirmişdilər,
məzardan məzara yola salırdıq.

Canlı şahid idi duyan hər ürək,
gərək biz yanaydıq, biz alışaydıq.

Cavid sağ deyildi gedib görüşək,
ölü də deyildi, vidalaşaydıq.

Qırx birdə ölmədi, o, qayıb oldu,
altmış yaşını görmədi vətən.
Yüzündə, evindən qalxdı tabutu,
Cavid qisas aldı öz taleyindən.

Məzar var - şöhrətdi bir torpaq üçün,
Cavidin üstündə amma əsməyin.
Məzardan doğulub, -
yaşamaq üçün,
məzara qoymağa siz tələsməyin.

Bu da axırıncı faciəsiydi,
bu da tamaşaydı əslinə baxsan.
Bu dəfə Cavidin son səhnəsiydi:
qəhrəman özüydü, müəllif - zaman!

Şəhidlər xiyabanı

Dayanın, Şəhidlər xiyabanıdı,
yas toya qarışıb, toy yasa burda.
Qızıl qumaşlarda qara xonçalar, -
nişan gətiriblər bir qıza burda.

Nigaran gedənlər yatır xəbərsiz,
yatağı boş qalıb, atı yəhərsiz.
Analar oğulsuz, gəlinlər ərşiz,
nəydi bu müsibət, bu cəza burda?

Qızıl qan ləkəsi qalır gül üstə,
bir qurğu qurdular fitnə-fel üstə.
İl təhvil olubdu qərənil üstə,
verib öz yerini qış yaza burda.

Kim bilir, nə qədər ölən-qalan var,
Vətəndə bir vətən şəhid olan var.
Hələ bir-birini xəbər alan var, -
dil yox, sual verir, göz-gözə burda.

Çağırın Babəki bu yasa gəlsin,
Şəhriyar əlində bir əsa gəlsin,
qisas istəyəni qisasə gəlsin,
Yer özü çağırır qisasə burda.

Kim belə qarğadı bu bağça-bağa,
qaralar bağlandı min bir budağa.
Sürtüb ağ saçını qara torpağa,
Dəyməyin, Nəriman ağlasa burda.

Fevral, 1990

Mənim tarixim

Mən öz tariximi varaqalayıram
Romanın ən qədim kitablarında.
İgid oğullara yas saxlayıram
beş yüz il, ya min il sonra olsa da.

Onların adını yanış yazıblar
hələ Heredotun vaxtından bəri.
Burda hakimlərə qulaq asıblar
dünyanın ən böyük tarixçiləri.

Nə qədər knyazlıq, şahlıq və xanlıq...
gəlib soxuldular ərazimizə.
“Dostluq”, “bərabərlik”, “əmin-amanlıq”,
“sülh” təklifləyib fatehlər bizə.

Bizə “vəhşi” deyib qoca Plutarx,
Pompeyə sərkərdə...
de, haqqı varmı, -
Doğma torpağında vuruşan bir xalq
beşiyi başında vəhşi olarmı?!

Dağıldı babamın ulu vətəni,
divanlar quruldu burda xalq üçün.
Qafqaz “vəhşi” oldu, Roma “mədəni”,
bu öldü, o qaldı,
yaşamaq üçün.

Talandı el-oba xəyanət ilə,
suları lal axdı Kürün, Arazın.
Gərək əsr-əsr ədalət ilə
borcunu qaytarsın Roma Qafqazın.

Ləyaqət

Nə qədər ağırdı səndən ayrılıb,
başqa bir iqlimə səfər eləmək.
Sonra da hardasa könlünü alıb
bir qəlb ağrısıyla “daxıxma” demək.

Ayrılıq qəm verir, görüş səadət,
qəmi də sən verdin səadət kimi.
Yaraşır insana mənəcə, ey afət,
qəm də bir mənəvi ləyaqət kimi.

Üşüdür ruhumu nəfəsi qışın,
bəzən bir paxılın buz baxışı da.
Bəzən bir həyasız geriqlmişin
təkidlə özünə çağırışı da.

Sirli, maraqlıdı bu dünya, gülüm,
mənim ömrümdə də qışım-yazım var.
Bəzən bu dünyaya min təşəkkürüm
bəzən bu dünyaya etirazım var.

O sənin hüsnünə yaraşıq verir, -
mənim ürəyimə od salmaq üçün.
Gülü də tikanla qarışıq verir, -
Hüsnə, xasiyyəətə mat qalmaq üçün.

Susuram yanında gör nə zamandı,
ayrılıq dəmində şikayətə bax.
Yanında qalmağım guya asandı,
sən mənə səbr ver, ey ana torpaq!

O vaxt yaşıd idik

Biz nə vaxt ayrıldıq?.. o vaxtdan bəri.
səni yuxularda görürəm yalnız.
Yenə eşidirəm o gülüşləri,
qalıb o əvvəlki baxışlarımız.

Yenə başındakı o örpək durur,
mən də hey dururam sənin yanında.
Yaxanda sancaqlı kəpənək durur,
durur əynindəki ipək donun da.

Əlində təzəcə yonulmuş qələm,
o boy, o buxun da necə var, elə.
Mən də filoloji fakültədəyəm,
iyirmi ildir ki, dərs gedir hələ.

doğma da deyildi, yad da deyildi.
Bitmir müəllimin mühazirəsi,
eşiyə zəng olmur iyirmi ildi.

Dəftərlər içində bir dəftər durur,
o daha açılmır, yazılmır ancaq.
Durur o çinarlar, o şəhər durur*,
necə görmüşdümse, iyirmi il qabaq.

O vaxtdan elə bil dayanıbdı vaxt,
daha dövrələmiz bu aləm indi.
O vaxt yaşıd idik... sən işə bir bax
səndən iyirmi yaş böyüyəm indi.

1978

Yenə eşidirəm tanış bir səsi,

** Şairin oxuduğu Gəncə şəhəri nəzərdə tutulur (red.)*